

דיני בין המצרים מי"ז בתמוז עד ר"ח אב - (תשפ"א)

בשלושת השבועות כל דבר קשה יותר, מי שיש לו צער כל שהוא כל השנה, בשלושת השבועות צערו מתגבר יותר, והסיבה לכך היא כי למעשה צריכים אנו להצטער על חורבן בית המקדש, ואם לא מצטער על החורבן נותנים לו צער אחר, כי צער שנגזר על האדם אי אפשר להפטור ממנו, ואם לא מצטער על החורבן נותנים לו משמים צער אחר. (שמעתי ממו"ר מרן רבינו הגראי"ל שטיינמן זי"ע)

נישואים, אירוסים, ריקודים וכלי זמר בימים אלו

א. נוהגים שאין נושאים נשים מי"ז בתמוז ואילך עד לאחר ט' באב (רמ"א תקנ"א סי"ב והספרדים מקילים עד ר"ח אב כדעת המחבר שם, ואמנם הרבה מהספרדים מחמירים בזה משום שאין סימן ברכה להתחתן בימים אלו וכמבואר בשדי חמד ח"ו בין המצרים סוס"ב).

ב. מותר לעשות אירוסין וכתובת תנאים עם סעודה בבין המצרים מי"ז בתמוז עד ר"ח אב בלא ריקודים ומחולות, אבל מר"ח אב אסור לעשות סעודה ואפילו בשבת, ואולם עושים אירוסין וכתובת תנאים עם מיני מזונות וכיבוד קל (מ"ב תקנ"א סקט"ז וסקי"ט ושעה"צ ס"ק כ"ו), ומותרים החתן והכלה ללבוש בגדי שבת כרגיל (הגר"ש אויערבך זצ"ל).

ג. אסור לעשות ריקודים ומחולות מי"ז בתמוז ואילך (עי' מ"ב שם סקט"ז), ובכלל זה אסור לנגן בכלי נגינה (עי' ביאור"ל שם ס"ב), וכן אסור לשמוע קלטות של שירים עם כלי זמר (שו"ת אג"מ או"ח ח"א סי' קס"ו ושו"ת שבט הלוי ח"ח קכ"ז ב').

ד. י"א שאסור לשמוע גם קלטת שיש בה שירה בפה או חזנות בלא כלי שיר (שו"ת שבה"ל שם), ויש מתירים (שו"ת אג"מ או"ח קס"ח הערה י') ואולם סתם שירה בפה מותר (עי' קרא עלי מועד פ"ב הערה י"א), ומ"מ יש להימנע משירה ברבים (עי' תורת המועדים).

ה. איסור השמעת כלי נגינה הוא גם לקטן שהגיע לחינוך (שו"ת אג"מ שם משום שאבלות דרבים היא), ואמנם מותר להשמיע לקטנים קלטות של סיפורי ילדים שיש בהם גם קטעים של נגינה (פוסקים).

ו. הרגילים לעשות התעמלות או הליכה לפי קצב הנגינה יכולים להמשיך בכך עד ר"ח אב (הגר"נ קרליץ זצ"ל).

ז. מותר לעשות סעודת שבע ברכות למי שהתחתן קודם י"ז בתמוז אבל בלא ריקודים ומחולות (שו"ת שבט הלוי ח"ג סו"ס קנ"ז), ויש מתירין אף ריקודים ומחולות (שו"ת אג"מ אהע"ז ח"א סי' צ"ז), ובשאר סעודות מצוה כמו בר מצוה ברית מילה פדיון הבן וסיום מסכת אסור לרקוד אבל מותר לשיר בפה כנהוג (קובץ תשובות ח"ג סוס"י ל"ה).

ח. בקבלת פני החתן הנהוגה בישיבות הק' מותרת שירה בפה אבל בלא ריקודים (הגר"נ קרליץ זצ"ל עי' קרא עלי מועד שם, ואולם אחר ר"ח יש להימנע מכך), ואולם עשיית מעגל בעלמא אינו נחשב לריקוד ומותר (הגראי"ל שטיינמן זצ"ל).

ט. הנהוג ברכב וחושש להירדם מותר לו לשמוע שירים אך ישתדל לשמוע שירים ללא ליווי כלי זמר (הגר"ח ק שליט"א).

י. מותר ללמוד שיעורי נגינה כשהתכלית היא לשם לימוד ולא לשמחה, אבל מר"ח ואילך יש להחמיר (עי' פמ"ג סי' תקנ"א סק"י ומובא בבית"ל שם דמותר אפילו לנגן בבתי השמחה של גויים לצורך פרנסה ועי' אג"מ ח"ג סי' פ"ז ושו"ת צ"א חט"ז סי' י"ט אות א').

יא. מי שרגיל לשמוע שירים בשעת עבודתו מותר לו להמשיך ולשמוע עד ר"ח (הגר"נ קרליץ זצ"ל), ולשמוע מוזיקה לצורך רפואי להפיג בדידות ופחדים מותר אפילו בתשעת הימים (עי' שו"ת משנה הלכות ח"ו סי' ק"ו והליכות שלמה שם).

יב. אין לערוך מסיבות בגני ילדים עם כלי זמר בימים אלו, ובודאי שאין לעשות כן בבתי חינוך של ילדים גדולים יותר (חוט שני ח"ב עמ' שכ"ה), ואם קבעו מסיבה ע"י ההנהלה ויש בזה שאלה של איבוד פרנסה יש לעשות שאלת רב.

תספורת

יג. מנהג האשכנזים שלא להסתפר אפי' לכבוד שבת מי"ז בתמוז עד אחר ת"ב (רמ"א סי' תקנ"א סי"ד ומ"ב סק"ב), ומנהג הספרדים לאסור רק בשבוע שחל בו ת"ב (שו"ע שם סי"ד והשנה שחל ת"ב במוצאי שבת ואין דין שבוע שחל בו מ"מ כתב הבן איש חי (דברים שנה ראשונה אות יב) שלא להסתפר לפני שבת כדי שיכנס ליום התענית כשהוא מנוול), אבל מותר לגלח שיער השפם כל שמעכב האכילה (שו"ע סי"ג), וכן מי ששערות ראשו מגודלים מותר לו להסתפר במקום הנחת תפילין (הליכות שלמה שם).

יד. אסור לספר ילדים אפילו פחותים מבני שש שלא הגיעו לחינוך (שו"ע שם סי"ד ומ"ב סקפ"א ופ"ב ושעה"צ סקצ"א), ויש מקילין לספר ילדים עד שבוע שחל בו (מ"ב שם בשם הח"א), ואם מלאו לילד ג' שנים יש מתירין לספרו אפי' בשבוע שחל בו (מבית לוי בין המצרים אות ט'), ורבים נוהגים להמתין ולעשות ה"חלאקה" אחר ת"ב.

טו. בן אשכנזי שיש לו מספרה אין לו להשאירה פתוחה מי"ז בתמוז ואילך, אבל מותר לספר בצנעא בן ספרד הנוהג להסתפר עד שבוע שחל בו ת"ב (מבית לוי בין המצרים שדין האבילות אינו אוסרו רק בתספורת עצמו ולא בגילוח אחרים).

טז. המנהג שלא להסתפר הוא מליל י"ז בתמוז דליל י"ז בתמוז דינו כיומו (חוט שני שבת ח"ב ע"מ שכ"ה), וי"א דלצורך גדול יש להתיר תספורת בליל י"ז בתמוז (שו"ת אגרות משה או"ח ח"ד ק"ב ב' ולשיטתו קאי שהתיר אף נישואין בליל י"ז, וכן לברך שהחיינו בליל י"ז בתמוז, ועי' שו"ת שרגא מאיר ח"ב סוס"י י"ג וקרא עלי מועד פ"ב אות טו בהגהה).

ברכת שהחיינו והטוב והמטיב

יז. אין לברך שהחיינו בבין המצרים משום דימים אלו ימי פורענות הם והיאך יאמר "והגיענו לזמן הזה", ולכן לא יאכל פרי חדש או ילבש מלבוש חדש בימים אלו (שו"ע ס"י תקנ"א ס"ז), ואולם בשבת אפשר לברך שהחיינו, וכן ב"ח (מ"ב סק"ח ושעה"צ סק"ט), ועפ"י קבלה אין לברך שהחיינו אף בשבת (מ"א סק"ב).

יח. ברכת שהחיינו על מצוה עוברת כגון פדיון הבן (או מילה) מותרת ולא יחמיץ הברכה (שו"ע שם), וכששומע שהחיינו בברית י"א שיכול לכוין לצאת בזה על פרי או בגד חדש (שד"ח מערכת ביהמ"צ ס"י א' סק"ד, וצ"ע דשני סוגי שהחיינו הם).

יט. מותר לקנות בגד חדש בבין המצרים עד ר"ח אב ולא ללבוש עד אחר ת"ב כיון שהאיסור הוא על השימוש בהם ומשום ברכת שהחיינו (כה"ח סקפ"ח והליכות שלמה), אבל בגדים שאינם חשובים כמו חולצה או גרביים שאין מברכים עליהם שהחיינו אפשר לקנותם וללבושם עד ר"ח, אבל לאחר ר"ח אב אין לקנות וללבוש בגדים חדשים כלל (מ"ב סק"ה).

כ. חתן וכלה שמתחתנים אחרי ת"ב מותרים לקנות בגדים חדשים לצורך הנשואים אפילו אחרי ר"ח אב (מ"ב שם סק"ד).

כא. מי שבירך בטעות על פרי חדש ונזכר שעתה הם ימי בין המצרים יכול לברך ברכת שהחיינו (שעה"ת סק"ח).

כב. חולה או אשה מעוברת מותרים לאכול פרי חדש בימים אלו אף בלא ברכת שהחיינו דשמא תתאוה ויגרם נזק לה ולולד (מ"ב שם סק"ט), וי"א שיכולים אף לברך שהחיינו (כף החיים סק"ג).

כג. פרי חדש שלא ימצא אחר ת"ב מותר לאוכלו ולברך עליו שהחיינו (עי' רמ"א שם ס"ז, ובימינו שלכל אחד יש מקרר בביתו ניתן לשמור את הפרי עד שבת), וכן מי שנולדה לו בת מותר לברך שהחיינו שהרי יש לו לברך כשרואה אותה בפעם הראשונה והרי זה כפרי שאינו נמצא לאחר ת"ב (עי' מ"ב ס"י רכ"ג סק"ב ועי' תורת היולדת פמ"ח הערה ט"ו שיחכה ויברך בשבת).

כד. אם קונה חפצים יקרים עבורו ועבור בני משפחתו כמו מכונת שאז מברכים על כך ברכת "הטוב המטיב" מותר לברך ברכה זו בבין המצרים כי אין בה שבת על הזמן, ויכול א"כ לקנות חפצים אלו בבין המצרים עד ר"ח אב.

כה. מותר לבנות ולשפץ או לצבוע את הבית בבין המצרים עד ר"ח אב, ומ"מ נכון להמנע מזה בכל ימי בין המצרים (א"ר סק"ד), וי"א שאין לחפש דירה בימים אלו (טעמא דקרא בשם מרן החזו"א זצ"ל).

כו. טוב להמתין מלעשות סעודת חנוכה הבית עד אחר ת"ב שיהיה סימנא טובא (שו"ת דברי סופרים ס"י מ"ז).

זהירות מסכנה

כז. אין איסור ללכת לים ולבריכה עד ר"ח אב, אבל מ"מ יש להמנע מלהתרחץ במים עמוקים משום שהעת מסוגל לרעה (מבית לוי בין המצרים אות י"ט, ומרן החזו"א זצ"ל לא הלך בתוך הים אלא בקצה הים), ויש שנמנעים מללכת לים ולבריכה בימים אלו (וכן מרן הסטייפלר זצ"ל לא נתן לבני ביתו לנסוע לים בבין המצרים).

כח. ניתוח או טיפול רפואי שסובל דיחוי יש להמנע מלעשותו בימים אלו (עי' שו"ע סו"ס תקנ"א שלא להכות התלמידים בימים אלו משום סכנה), ואם יש לבצעו מיד אין לחוש ושומר ישראל ישמור מי שמקיים ונשמרתם מאד לנפשותיכם.

כט. מותר לטייל בימים אלו (עי' רמ"א תקנ"ג ס"ב), אבל לא ילך לטייל במקום שיש בו סכנה (שד"ח בין המצרים ס"י א' אות י').

ל. מנהג טוב לשבת באבלות אחר חצי היום באלו הימים לבכות בכיה של ממש על חורבן הבית (מ"ב ס"י תקנ"א סק"ג), ונהגים היום לעשות תיקון חצות (והעיד הסטייפלר זצ"ל שבישיבת נוהרדוק היו כל הישיבה אומרים תיקון חצות בימי בין המצרים).

דיני תשעת הימים מר"ח אב עד תשעה באב – (תשפ"א)

השנה חל תשעה באב ביום ראשון ואין דין שבוע שחל בו ת"ב (מ"ב ס"י תקנ"א סק"ח) - **ונפק"מ לענין כיבוס** (אות סח) **ותספורת לקטנים** (אות יד) - **ולענין מי שאין לו רק בגד אחד** (אות ס"י) - **ולענין הזמנת קרואים לסעודת מצוה בבשר ויין** (אות נו) - **ולענין נטילת צפרנים** (אות עד) **שבכל אלו ניתן להקל**.

לא. משנכנס אב ממעטים בשמחה, ואם יש לו דין עם גוי (או ישראל מומר) ישתמט ממנו בימים אלו דריע מזליה (שו"ע ס"י תקנ"א ס"א), ודין זה מתחיל מהמולד של חודש אב וזהו שאמרו "משנכנס אב" (פמ"ג א"א סק"ב).

לב. מר"ח ועד התענית ממעטים במשא ומתן, ויעסוק רק כדי פרנסתו (שו"ע שם ס"ב ותקנ"ד סוסכ"ב), ובזמנינו נהגו להקל בזה משום שהכל נקרא כדי פרנסתו (מ"ב סק"א), ומ"מ בעלי עסקים שעסקיהם בדברים המשמחים לבו של אדם, כמו מכירת כלי כסף או תכשיטים ימנעו בימים אלו מלסחור אפילו כדי פרנסתם (שעה"צ סק"ג).

לג. אין לקנות בימים אלו דברים המשמחים כגון כלי כסף ותכשיטים שאינם לצורך פרנסתו (שו"ע ומ"ב שם), ובכלל זה לקנות כלים ורהיטים שיש בקנייתם שמחה (מבית לוי פ"ו אות י"ח), וכן לקנות מזגן שיש בקנייתו שמחה אבל מי שסובל מאוד מן החום נחשב כחולה ומותר (מבית לוי שם), וכן אביזר הנצרך לבריאותו כמו משקפיים מותר (הגרש"א זצ"ל).

לד. אין לתת מתנות של שמחה מחתן לכלה ולהיפך (שו"ת אג"מ אה"ע"ז ח"ד ס"י פ"ד סק"א), ומ"מ דברים הנהוגים לתת בזמן כתיבת התנאים מותר לתת שזהו כחוב בין שני הצדדים (הגרש"ז אויערבך זצ"ל).

לה. מותר לתת מתנה **לחתן בר מצוה** בתשעת הימים (הליכות שלמה פ"ד הערה י"א שלא מצינו איסור נתינת מתנה רק בת"ב) ומטעם זה מותר לתת לגנת מתנה בסוף השנה ובפרט שזה נחשב כפריעת חוב.

תיקוני בית ושיפוצים

לו. אסור לסייד את הבית בימים אלו, ובכלל זה להדביק טפטים ולתלות וילונות ושאר קישוטים (ע"פ השו"ע שם ס"ב דבכלל בנין של ציור הוא), ואם נתקלקלו קירות הבית מחמת נזילה מותר לסיידם כדי לתקן הקלקול (עי' משנ"ב סק"ב).

לז. אסור לעשות שיפוצים אם נועדו להרווחה בעלמא, אבל אם משפץ מחמת שצר לו המקום בו הוא גר מותר, וכן אם משפץ דירה שקנה ויהיה לו הפסד ממון אם לא יעשנו בימים אלו לפי שדר בדירה שכורה מותר (ע"פ מ"ב שם סק"ב).

לח. מותר לעסוק בבנין של מצוה, כגון לשפץ בית כנסת ות"ת וישיבה, ובפרט שהוא מצוה דרבים כמקוה (רמ"א ס"ב).

לט. אסור לנטוע נטיעות של נוי ליפות את גינתו (שו"ע שם ס"ב), אבל לסדר הגינה כרגיל מותר (מבית לוי שם אות ה').

תפירה וקניית בגדים חדשים

מ. אסור לקנות וללבוש בגדים חדשים בתשעת הימים אפי' שאינם חשובים כמו גרביים מטפחות ומגבות (עי' רמ"א ס"ז ומ"ב סקמ"ה), לבד מנעלי בד לצורך ת"ב (שו"ת אג"מ או"ח ח"ג סי' פ').

מא. איסור קניית בגדים חדשים הוא אפי' על מנת ללבושם לאחר ת"ב (מ"ב שם סקמ"ט), או ליתנם במתנה (אור"צ שם).

מב. איסור קניית בגדים הוא אפילו לקטנים וכמו בכיבוס שאסור, ובמקום שמותר לכבס בגדי קטנים מותר אף לקנות, ומ"מ תינוק שנולד מותר לקנות עבורו בגדים חדשים שהרי אין לו מה ללבוש, ואין צריך לקנות לפני הלידה.

מג. מותר לקנות בימים אלו דבר האבד כגון ביריד או במכירות סוף עונה במחירים מוזלים שלאחר ת"ב יתייקרו המחירים (ע"פ מ"ב סק"א), ומטעם זה מותר לחתום חוזה לקניית דירה, לפי שאינו יודע אם יזדמן לו אח"כ (אור"צ שם).

מד. אסור לתפור לארוג או לתקן בגדים חדשים בימים אלו ובכלל זה שלא לרקום או לסרוג, אבל בגדים ישנים שנקרעו מותר לתקן (שו"ע ס"ז ומ"ב סקמ"ו ועי' כה"ח ס"ק קט"ו-קט"ז), ואם משאיר סיום התפירה לאחר ת"ב מותר (שערי נחמה).

רחיצת הגוף

מה. נוהגים שלא להתרחץ מר"ח אפי' בצונן אבל פניו ידיו ורגליו מותר לרחוץ בצונן (רמ"א סי' תקנ"א סט"ז), וכן אפשר לקחת מגבת רטובה או ממחטות לחות ולהעביר על גופו (הגר"מ קרליץ זצ"ל).

מו. יש מתירים לסובלים מזיעה מרובה לרחוץ כל גופם בצונן (פושרים) עם סבון אבר אבר אבל לא בבת אחת (שו"ת שבה"ל ח"ז סי' ע"ז ב' וח"ח סי' קכ"ז), ויש מקילים אפי' רחיצה גמורה בצונן (פושרים) כשאין כוונתם לתענוג אלא להסיר הזיעה המרובה שעליהם בימי הקיץ החמים (שו"ת אג"מ אה"ע ח"ד סי' פ"ד ד').

מז. רחיצה לצורך רפואה כגון לחולה או שיש לו פצעים מותרת אפילו בחמין ואפילו בשבוע שחל בו (מ"ב סקפ"ח).

מח. ילדים קטנים שמתלכלכין תדיר מותר לרחצם כדרכם, וילדים גדולים רק כשצרכים לכך (עי' מ"ב תקנ"א סקצ"ג וסי' קרא עלי מועד עמ' ל"ד), וילדים הרגילים להתרחץ בכל יום מותר לרחצם בכל יום כדרכם (הגר"ח קנייבסקי שליט"א).

מט. אסור לרחוץ בים ובבריכה (ערוה"ש סל"ד), אולם לצורך רפואה ובריאות מותר (שם סל"ו ושעה"צ סקצ"ד, ובשו"ת קנין תורה ח"ב סי' ק' מביא שראה את מרן הגר"ז זצ"ל במקום הרחיצה לרפואה בשוויץ בערב ת"ב).

נ. בערב שבת חזון מותר לרחוץ ראשו פניו ידיו ורגליו בחמין למי שרגיל כל ער"ש לרחוץ בחמין (רמ"א שם), אבל לא בסבון (מ"ב שם ס"ק צ"ח), וי"א אף בסבון (מרן החזו"א זצ"ל), ויש מקילין לרחוץ כל גופו בחמין לכבוד שבת (שו"ת רבנות אפרים ח"ג סי' שמ"ז בשם הגרמ"פ זצ"ל, ועי' שו"ת מהר"י ברונא סי' י"ב וז"ל: ונראה לי היתר גמור ומצוה לחוף ראשו בחמין).

נא. הנוהג לטבול כל ערב שבת מותר לו לטבול אף בערב שבת חזון (מ"ב סקצ"ה), וכן מי שרגיל לטבול כל יום במשך ימות השנה או לטבילת עזרא מותר גם בימים אלו, וראוי לטבול בפושרים, אך לא ישתהה שם ויצא מיד (שו"ת שבט הלוי ח"ז סי' ע"ז), ואם יש שלט במקוה שלא לטבול קודם שרוחץ מותר לרחוץ (הגר"מ"ל שטיינמן זצ"ל).

בשר ויין

נב. נוהגים שלא לאכול בשר ואפי' בשר עוף ולא לשתות יין או מיץ ענבים בתשעת הימים ואף ר"ח בכלל זה (עי' שו"ע סי' תקנ"א ס"ט וסי' ומ"ב סקנ"ח), וכן מנהג בני ספרד, למעט ר"ח עצמו שאוכלים בשר (כה"ח שם ס"ק קכ"ה וקכ"ו).

נג. תבשיל שנתבשל ביחד עם הבשר נהגו להחמיר שלא לאוכלו, אבל אם רק נתבשל בקדירה בשרית מותר (מ"ב סקס"ג), וכן עוגה או תבשיל שמעורב בו יין וניכר טעם היין הוא בכלל המנהג שלא לאוכלו (שו"ת שבה"ל ח"ט סי' קל"ט).

נד. חולה או יולדת הסובלים מחוסר דם או אדם חלוש הצריך לאכול בשר מותרים באכילת בשר אפילו בשבוע שחל בו (עי' רמ"א סעי' ט' ומ"ב סקס"א), וכן מינקת שמזיקת לתינוקה שאינה אוכלת בשר מותרת (כה"ח ס"ק קל"ז).

נה. האיסור לאכול בשר ולשתות יין הוא גם לקטנים אפילו שעדיין אינם בגיל שיודעים להתאבל על ירושלים (מ"ב סק"ע), אבל אם אכילת הבשר מועילה לבריאותו של הקטן מותר להאכילו בשר (ערוה"ש סכ"ו ושו"ת דברי יציב ח"ב סי' רל"ו).

נו. בסעודת מצוה כמו מילה או פדיון הבן אוכלים בשר ושותים יין כל השייכים לסעודה, דהיינו כל מי שהיה הולך לסעודה גם שלא בימים אלו, אבל בשבוע שחל בו ת"ב אין לאכול בשר ולשתות יין רק למנין מצומצם מלבד הקרובים הפסולים לעדות (רמ"א ס"י), ובברית מילה יתן לקטן לשתות את היין (רמ"א שם), והשנה שחל תשעה באב ביום ראשון אין שבוע שחל בו ומותרים כל השייכים לסעודה לאכול בשר ולשתות יין.

נז. סעודת סיום נחשבת ג"כ כסעודת מצוה ומותרת באכילת בשר ושתיית יין (רמ"א שם ס"י ורמ"א יור"ד סי' רמ"ו סכ"ו), ואפי' אותם שלא למדו מותרין לאכול אם היו באים גם בזמן אחר משום רעות (מ"ב שם סקע"ג), אבל בשבוע שחל בו ת"ב אין להתיר לאכול בשר רק למנין מצומצם כמו לענין ברית מילה (מ"ב שם סקע"ז), והשנה אין דין שבוע שחל בו וכנ"ל.

נח. מותר לאכול בשר ולשתות יין בסעודות שבת כמה שירצה (מ"ב סקנ"ט), והשנה שת"ב חל במוצאי שבת יכול לאכול בשר ולשתות יין בסעודה שלישית ומפסיק את הסעודה לפני שקיעת החמה (עי' שו"ע סי' תקנ"ב סי' ומ"ב שם).

כיבוס, גיהוץ, לבישת בגדים חדשים ובגדי שבת

נט. אסור לכבס ולגהץ בגדים ומגבות וסדינים בשבוע שחל בו ת"ב (שו"ע סי' ג' וזהו מעיקר דין המשנה), ומנהג האשכנזים להחמיר מראש חודש (רמ"א שם), ואסור אפי' אם אינו רוצה ללבושו עתה אלא להניחו לאחר ת"ב (שו"ע שם), ובגד שהתקמט לאחר לבישתו מותר לגהצו (חוט שני ר"ה עמ' תי"ג).

ס. מי שאין לו אלא בגד אחד מותר לכבס עד שבוע שחל בו (מ"ב סקכ"ט) ומ"מ עדיף לקנות בגד חדש מאשר לכבס דכיבוס הוזכר בגמ' (הגר"ח קניבסקי שליט"א), וכן מי שנתלכלכו כל בגדיו בזיעה דינו כמי שאין לו אלא חלוק אחד (הגר"ש ואזנר זצ"ל).

סא. איסור הכיבוס כולל גם שלא ללבוש בגדים חדשים (שו"ע סי' ו') ובגדים מכובסים, ולא להציע המיטה בסדינים מכובסים (שו"ע סי' ג), ואולם מותר לתת לאורח סדינים ובגדי שינה מכובסים (שו"ת מנח"י סי' מ"ד).

סב. מותר להעביר כתם שעל הבגד ע"י שפשוף במטלית לחה שאין זה בכלל כיבוס (הליכות שלמה), וכן מותר לער אבק מן הבגד או להבריט כובע מאבק (נטעי גבריאל פל"ה סי"ב, ועי' בשו"ת אור לציון פכ"ז עמ' ר"ז).

סג. בגדים שמחליפין אותם מחמת זיעה כגון לבנים וגרבים מותר להחליפם בימים אלו (הגר"ש אלישיב זצ"ל), ויש שמחמירים אף בזה (שו"ת מנח"י חי' סי' מ"ד).

סד. אסור ללבוש בימים אלו בגדי שבת (רמ"א תקנ"א סי' ומ"ב שם סקמ"ד), ובעלי הברית מותרים ללבוש בגדי שבת (רמ"א שם) וכן הדין בפדיון הבן מותר לאותם קרובים ללבוש בגדי שבת (כה"ח שם סק"ז), אבל המכניס והמוציא (הקוואטר) אינו בכלל זה, ומכל מקום האשה המכנסת את התינוק לובשת בגדי שבת שזהו עיקר מצותה (מ"ב שם סק"ג).

סה. בסעודת בר מצוה מותר לחתן הבר מצוה והוריו ללבוש בגדי שבת (הגר"ש אלישיב זצ"ל).

סו. בחור שנפגש בימים אלו רשאי ללבוש בגדי שבת ולהתרחץ (שו"ת שבת הלוי ח"ט סי' קל"א אות ד').

סז. המנהג היום להכין לפני ר"ח את הבגדים לתשעת הימים ע"י שילבש את כל הבגדים המכובסים שיצטרך לט' הימים עד שהבגד יהיה נראה כמשומש והעיקר הוא שלא יהיה ניכר חידושו, ויכול ללבוש כמה בגדים אחד על השני זמן מה (חצי שעה) ובלבד שיתקמטו קצת, ולא ילבשם ממש ביחד דקשה לשכחה (הגר"ח קניבסקי שליט"א).

סח. בגדי ילדים (עד גיל י"ג) מותר לכבסם עד שבוע שחל בו תשעה באב שאז אסור מעיקר הדין (ע"פ הרמ"א סי"ד ומ"ב סקפ"ב), ומ"מ בגדי קטנים שמתלכלכים תדיר (עד גילא 7-6) מותר לכבסם גם בשבוע שחל בו (עי' שו"ע סי"ד ומ"ב סק"ב), והשנה שאין דין שבוע שחל בו מותר לכבס בגדי ילדים.

סט. מותר לכבס ולהחליף מגבות בביהמ"ד לפי שהוא צרכי רבים (רמ"א שם ס"ב דלצורך מצוה הכל שרי וכ"ש צרכי רבים).

ע. במוצ"ש תשעת הימים אין צריך לפשוט מיד את בגדי השבת אבל אם פשטם אין ללבושם בחזרה (א"א בוטשאטש מהדו"ת שם), וי"א שיש לפשוט את הבגדים מיד לאחר הבדלה (הגר"ח קרליץ זצ"ל).

עא. בשבת חזון נוהגין ללבוש בגדי שבת כרגיל, ויש משנים בגד אחד (מ"ב סק"ו), ומ"מ אסור ללבוש בגדים חדשים (עי' מ"ב שם סק"ט), ולבושם בשעה שרגיל ללבושם כל ערב שבת (הגר"ש אזיערברג זצ"ל).

עב. חתן ששבת העליה לתורה (אופרוף) שלו בשבת חזון אסור לו ללבוש בגדים חדשים רק בגדי שבת (מ"ב שם סק"ט), ולכן אם לובש שטריימל יחדש אותו בשבת שלפני תשעת הימים.

עג. מותר להשתמש במפות שולחן מכובסות לכבוד שבת (רמ"א סי' ג), וכן במגבות מכובסות אבל לא בסדינים (מ"ב סקל"ג), ומ"מ לכבס אף לכבוד שבת אסור (מ"ב ס"ק ל"ב).

עד. מותר ליטול צפרניים עד שבוע שחל בו ת"ב, ובשבוע שחל בו יש דעות בין האחרונים (מ"ב שם סק"כ).

עה. מותר לצחצח נעליים כשהוא רק "משחיר" אותם אבל להבריק אסור (שו"ת אג"מ ח"ג סי' פ'), ויש שאוסרים אפילו רק להשחיר (מרן החו"א זצ"ל), ולצורך שבת מותר לכו"ע ואפילו להבריק (עי' מבית לוי שם פצ"ז אות ד').

עו. נוהגים שלא לשטוף הרצפה ולנקות את הבית רק בצורה קלה ולא באופן יסודי, אך לכבוד שבת מותר (מבית לוי שם אות ט'), ובת"ב מותר להדיח רק מקום המטונף.

"כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה ושאינו מתאבל על ירושלים אינו רואה בשמחתה" (תענית ל' ע"ב), יש דרגות ובחינות של זוכה ורואה בשמחתה וכפי הדרגה של המתאבל כך יזכה לראות בשמחתה ומי שיותר מתאבל יזכה ויראה בשמחתה בדרגה גבוהה יותר, ובדור יתום זה שהחושך יכסה ארץ ובלבול הדעת הוא כ"כ גדול וגורם לאדם שלא רואה ולא מרגיש את החורבן, צריך להתחזק שיהא לאדם איזה רגש של אבילות על ירושלים בכדי שיזכה לכל הפחות לדרגה הכי פחותה של זוכה ורואה בשמחתה.

(מדברי מו"ר מרן הגרא"ל שטיינמן ז"ע)